

De langh-gewenschte vernieuwynghe der vrede-vreught

Jan Droomers

bron

Jan Droomers, *De langh-gewenschte vernieuwynghe der vrede-vreught*. Ignatius van Pee, Brugge
1698

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/droo008lang01_01/colofon.htm

© 2010 dbnl

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) features the lowercase letters 'dbnl' in a blue, sans-serif font. The letter 'd' is stylized with a small hook at the top.

***Aen myne Edele en VVeerde Heeren myne Heeren Burghmeesters,
Schepenen ende Raeden der stadt van Brugghe.***

MAnafte, Edele, Weerd' en Voorsienig' Heeren
 Die's Konings Lof in Vlaend'rens tweede Litt vermeerden,
 Door het bestieren van de Oud' vermaerde Stadt,
 Die in haer Vesten-pa[...]besluyt, de waerdste Schat,
 Van d' Aerd'-en-water-klomp, oyt in haer tijdt gedraeghen.
 Ontlast dees dagh den geest, van t'lastigh onderschraegen,
 Van t'Sorgelyck bewint: terwijl de Stadt, vol vreught,
 Sich om d'herstelde Vree, op't Kermis-feest, verheught.
 Nu wy de Vré-Goddin, by ons, sien Zegenpraelen,
 En den Bloed-dorsten Mars, na d'afgrondt nederdaelen,
 Met al zijn Donder-tuygh en Vierspouwend' Metal;
 Nu Brugg' ontsorgh't is van t'onmenschelyck onthael,
 By s'Neer Landts Hoofd-stadt, al te jammerlyck geleden;
 Nu men niet duchten moet, voor sulck' afgrysslyckheden
 Ontspant eens d'herssenboogh Schoon dat-men blicxems schiet,
 En Dondert als Jupyn, t'gerucht bekommert niet.
 Hoe schrickelyck het zy, 't verkeert hier in ghenuchten.
 Het blanck-geslepen Stael, en doet nu niemandt- suchten:
 Maer op geworpen, met een vroij'lyck hand-geswier,
 En weèr gevangen, met geen minder konst-bestier,
 Vernoecht d'aenschouwers die sulck' aerdigheen be-Ooghen.
 Terwyl de Geest, niet min met wond'ren opgetôgen,
 De Zegentoorsen op het kost'lyckst opgepronckt,
 Als in een diep verschiet, van Straeten weeghs, belonckt;
 Gevolght van t'weerde Vocht het Heylig Bloedt ons Heeren,
 Welcks tegenwoordigheyt Uw' Edelheen vereeren.

*'k Swijgh de vermaeklyckheen van den grooten Trevaen,
 En d'ander Reusen, die met hem, den Omgank gaen;
 Het konstig Dans-ballet; de Vrome Aymins-Kind'ren
 Die Koning Karel, met sijn Machten niet kond' hind'ren;
 Het draijend' Wankel-Radt; De Sang-Berg, vol genucht;
 Den Hemel heel verheught; en d'Hell' der sonden vrucht.
 Al Sinne-beelden, om de Deucht te leeren ploeghen,
 Die geestigh afgemaelt, s' Aenschouwers Oogh vernoeghen:
 Waer van dit kort begryp, het Stem-geluyt bevat,
 'tGeen als besonderlyck geoeffent, in dees Stadt,
 Den Vremdelingh bekoort. Dit is het geen dat heden
 Met al Eerbiedigheyd, Uw hooge Achtbaerheden
 Wordt Opgeoffert, op dat 't door Uw hand omermt.
 Tegen all' overlast, en Opspraek, word' beschermt.*

Myn Edele en Weerde Heeren

*Van Uwe Edelhedens.
 Alder Oodmoedigsten, Onderdanigsten,
 En Getrouwsten Dienaer,
 J. DROOMERS.
 Den 3. Mey 1698.*

Eerste Vertoogh en Uyt-spraecke

***Vanden grooten Reus Trevanus, Aurelianus, Rosalia, Macharius,
Majorana, Poliphemus inde Rolle Waghen, Grudius inden Aes-sack,
Machogghe de Minne-moer en Orestes den Schild Knaep.***

POLIPHEMUS.

PAPA, Papa, Papa, Memme, Memme, Memme.

MACHOGGHE.

SWijght, swijght myn soete Schaep, waerom soo droef van stemme?
Het is ons Kermis-Feest, ghy moet nu blyde zijn:
Daer, neemt een lepel pap, tot troost van uwe pijn.
Ey lieve, siet toch eens dien jonghen schelme slocken!
Wie heeft het oyt ghesien een kint van d'eerste rocken
En schier ses weken oudt, het eet van nu alleen.
k'Wedd' dat hy vande pap noch lepel niet sal schëen;
Voor dat hy heel den bry heeft inde maegh ghesteken.
Had hy noch maer een tandt, den lecker die zoud spreken,
Sa, sa ghenoech gheeft hier

POLYPHEMUS schreyende

Papa, Papa, Papa.

MACHOGGHE.

Swijght swijght myn soete kint, elck een die roept u na.

GRUDIUS.

WAt is dat al voor Volck, wat magh dit hier bedieden?
Papa, ick ben vervaert van soo veel vremde lieden.

TREVANUS.

SWijght jonghen Grudius en zijt toch niet bevreest,
Sy zijn van ons ghenoodt op't Brugsche Kermis-feest,
Verwellekomt hun vry al die wy hier ontmoeten,
Sy komen ons, dogh meest, het *Heyligh Bloedt* begroeten,
Dat in dees Brugsche Stadt vijfhondert vijftigh jaer
Gherust heeft, tot een troost van die hun toevlucht daer
Om hulp en bystant hebb' Godtvruchtelijck ghenomen.

AURELIANUS.

Heer Vader ick ben bly, dat wy zijn weer ghekomen
 In't vreughdigh Nederlandt, dat ons 't gheluck gheschiet,
 Datmen het Brughsche Volck in vrede, vreuchdigh siet.
 'tIs nu een ruyme tijdt dat wy na 'tRijck Hongaren
 Uyt *Brugg'h* vertrocken zijn.

TREVANUS.

'tIs heden kindt elf jaeren.

AURELIANUS.

Hoe dat den tijdt verloopt my dunckt het is een niet!

TREVANUS.

Wat is'er in die tijdt veranderingh gheschiedt!
 Hoe meenigh Turck en heeft myn sabel niet door-korven!

AURELIANUS.

Jae seght, hoe meenigh duyst en zijnder niet ghestorven,
 Alleen van schrick, als sy ons hebben maer ghesien.

MACHARIUS.

Wy deden onlanghs, noch heel 'tTurcksche Legher vlien.
 Schoon het by *Zenta* lagh tot d'Ooren toe bedolven.

AURELIANUS.

De vlogghe stroom der Theys, en tobbelende golven,
 Roodverwigh van het bloedt, lagh tot de kruyn bevloert
 Van doode Turcken, die door anghst, en schrick vervoert;
 Alleen ons siende, waeren op de vlucht ghetooghen,

TREVANUS.

Thien duysent Turcken sach ick dan met eyghen Ooghen
 Ghesabelt, of versmoort; en met myn eyghen swaert,
 Sloegh ick de *Vizir* selfs zielbrakende ter aerd',
 Soo hy de vlucht verkoor, quam ick van pas te na gá,

AURELIANUS.

Ick sloegh ter selver tijdt den Janitzaeren *Agá*
 Het hoofd van t'lyf af, dat hy mé ter aerde viel.
Errahman Mahomet k'beveel aen u myn Ziel,
 Riep hy voor t'laetste, dogh alleen met alve woorden.

ROSALIA.

t'Was ons een groote vreughd, doen wy die tyding hoorden.

MACHARIUS.

Men kreegh'er lustigh buyt, en ick de Peerde steert.

ROSALIA.

Een groote saeck, was zy toch wel een blancke weert?

MACHARIUS.

Den Prins *Eugenius*, wien ick die heb ghelaeten,
Gaf my tot loon, een handt vol Honghersche Ducaeten.

MAJORANA.

'tIs waer Maseur, hy heeft my 'tGeldt oock t'huys gebracht.

AURELIANUS.

By my en wort gheen buyt, maer eer en roem gheacht.

ROSALIA.

Met eer en roem, en kan men op de Marct niet koopen.

AURELIANUS

Ick had vermaeck ghenoegh de Turcken te sien loopen.

TREVANUS.

Ick prijs Aureliaen, k'waerdeer kloeckmoedigheydt,
Veel meer als rijckdom; dan hier van ghenoegh gheseyt,
wy moeten onsen tijdt tot t'Kermes-Feest besteden.

ROSALIA.

Indien het u belijft Papa, gheeft ons de reden
Van desen blyden dagh.

TREVANUS.

Wanneer het Heyligh landt
Moordadigh wiert onthaelt, gherooft, gheblaect, ghebrandt,
Door 'tSarasinsche Heir, dat voor Edessa ruckte,
En 'tChristen Borger-Volck moordend' in stucken pluckte,
Graef 'Diederijck beweeght, door sulck een wreed onthael,
Vergaederde sijn Vlaemsche Benden al te mael,
Toogh naer Jerusalem met ander Christen Vorsten,
Die even als hy, na der Christ'nen welvaert dorsten:
En mits sijn dapperheyt Damascus heeft ontset,
En't Sarasinsche Heir ghemorselt, en gheplet,
Jerusalem verlost in't midden van sijn suchten,

En s'vyandts overschot ten landen uyt doen vluchten,
Heeft *Koningh Baudewijn* tot danckbaerheyt aen hem,
Een deel van *Christi Bloedt* ('tgheen tot Jerusalem

Bewaert wiert) me' ghedeylt, en hebbend' aengenomen,
 Met eerbied sulck een schat, is *Diederijck* ghekomen
 In Vlaenderen, en heeft in't jaer elf-hondert acht
 En veertigh, 'tweerde Pandt in dese Stadt ghebracht,
 Daer het noch heden rust. 't Is tot gedachtenisse
 Van't *alderweerdste Bloedt*, dat op dees Kerremisse,
 Wy Reusen d'omganck doen, ghy mooght tot meerder vreught
 Te saem een dansken gaen, want yder sich verheught.

Liedt, op de wijze *Poliphemus kleen, &c.*

MACHOGGHE.

I.

Myn kleyn soete kindt,
 Papa sचेpt groot behaeghen,
 Mama is wel ghesint,
 Dat ghy loopt in de waegen
 Als een windt.

II.

Grand Péer is vol vreught,
 Men Oncle die gaet danssen,
 Ma Tant is seer verheught,
 Dat sy u soo sien schranssen
 In uw' jeught.

III.

Zijt gy t'avond moe,
 Gy moet dan vroegh gaenslaepen,
 Of anders komt de Boe
 Als gy blijft langhe gaepen
 Met een roe,

***Tweede vertoogh of* nievwe vytspraeke vande speel en ballet wagen der stede van brvgghe**

***Vertoont, Ghespeelt, Ghesonghen ende Ghedanst op den Hooghweerdighen
 Feest-dagh van t'Heyligh Bloedt, Inleydinghe tot de Ballet-Danssen.***

***Rechtveerdigheyt en Vrede hebben Melkander omhelst, het welcke door
 den Afgesant van Spaignen aen de Stadt Brugghe verkondight wordt:***

Den SPAENSCHEN AFGHESANT.

Tot Brugghe ben ick hier van Spaingien afgesonden,
Yo Soy el Servidor del Rey, om te verkonden
Den nieuw gesloten Peys, die men U weten laet,
Met wenschen van gheluck, en segen in U staet
Hy laet het *Magistraet* een Bes los Manos gheven,
En wenst, dat gy in Peys mil Anjos noch mooght leven,
Weest dan te saem verheught, tot een erkentenis
Dat by ons Majesteyt den Peys gheteeckent is.

Rechtveerdigheyt en Vrede omhelsen melkander.

NU Rechtveerdigheyt den Peys
 Heeft omhelst, wilt d'een en d'ander,
 Op dees Kerremis een reys
 Blyde Danssen met melkander
 En vergeten smert en pijn,
 Wilt al t'samen blyde zijn.

De Stadt Brugghe Singht.

Vrede kust, Rechtveerdigheyt gherust wanneer wy dit aenschauwen, 'tis aen vreughtdie
 elck verheught, want den Peys, die helpt ons uyt be- nauwen, voor de se reys en Vlaenderlant,
 geraeckt door Peys in be - ter standt.

II.

Lieven Peys,
 Wat Vreught brijngt gy dees reys,
 Aen alle Bruggelinghen,
 Als elck magh,
 Op desen dagh,
 Hem verblyen,
 Te saemen Vrede Singhen,
 En als wy sien
 Het Heyligh Bloedt,
 Dat hier tot Brugghe wordt gegroet.

III.

Voor het best,
 Sent Spaignen uyt het West,
 Oraignen en Citroenen,
 Silver mé,
 Naer dese Sté,
 Ander goet,
 Olyven en Meloenen.
 Oock wel ghemoet,
 Kom ick uyt Zee,
 Dit brengen op de Brughsche Ree.

Eerste Dame vande Vrede der Rechtveerdigheyt spreeckt

NU dat het Oorloogh-beest de roede van Godts toren

Door Staetsught voortghebraght, en inde Hel gheboren,
Van ons is weg-ghejaeght, soo siet-men, dat gherust
Rechtveerdigheyt omhelst, de lieve Vrede kust.

EERSTE DAME VANDE RECHTVEERDIGHEYT.

DEn Beyer-Vorst, die heeft den Peys aen ons gesonden,
Dees Balsem gheeft hy tot genesing van ons Wonden,

Dus laet op onse wijs oock Danssen eens te saem,
Een blyde Geest die is, aen Godt wel aenghenaem.

Tweede DAME VANDE VREDE met de tweede Dame van Rechtveerdigheyt.

NU verroest het Oorlog sweert,
Dat ons rust niet meer en deert,
Daer de Vrede wordt ghesonghen,
Machmen wel met blyde spronghen,
In een Dans ten Offer gaen,
Met den vrenden Indiaen.

Tweede Liedt van het Ballet.

Met goet accoort, naer Brugghe gaen wy me de voor om 'tHeyligh Bloedt, te dienen met ootmoet,
ver-ee ren met een goude Croon, laet ons te saemen dansen op een toon, seer bly -de
van ghemoet, nu het daer is, de Kerremis.

II.

Wy kommen hier,
Met onsen dagelickschen swier,
Op ons fatsoen,
Een Offerhande doen,
En brynghen uyt het vreemde Landt,
Het Gout aldaer gegraven uyt het sandt,
En daer me vallen wy gherust te voet,
Het Heyligh Bloedt.

III.

Den Peys die gheeft,
Datmen gerust tot Brugghe leeft,
Naer elck sijn grey,
Gheluckigh inde Mey,
Daer wordt bewaert in dese Stad,
Het Heyligh Bloedt dien alderweersten schat,
Dat alle menschen heeft den wegh bereyt
Ter Saligheyt.

Inleydinghe tot den derden Ballet dans

I. EDELMAN van Rechtveerdigheyt.

Die liefd en Peys bewaert, en heeft geen quaet te vresen.

I V R E D E E D E L M A N .

Daer Peys in't herte woont sal alle welvaert wesen.

I E D E L M A N van Rechtveerdigheyt.

Die 'tVolck de Vrede gheeft die is den besten Vriendt.

II. V R E D E E D E L M A N .

Met Peys en Vred is Godt wel alderbest gedient.

II DAME VAN RECHTV:

In Peys, en sietmen noyt van Stad en Wallen waeyen
De bloedvlagh, noch men hoort geen Oorloogs haene kraeyen,

II VREDE DAME

De neering, overvloed, rust Rijckdom in een Sté,
En Koopman-schappen zijn al Dochters vande Vré.

Reghtveerdigheyt en Vrede te saemen.

DAer de lieve Vrede woont,
Daer en wordt geen stael geslepen,
Maer den Koop-man, die betoont,
Dat hy vry, met groote Schepen,
Komt ghevaeren uyt de Zee,
Daer hy vindt een goede Ree.

Derden Ballet dans

Wy moghen hem die geeft, den Peys wel danckbaer wesen, singhen dat hy leeft, die hem ge-
teekent heert, wat al goet, komt uyt den Peys ghereten, sy verquickt ons bloedt, geeft in
o - ver vloedt, de Neering met eendrachtigheyt, de lie-ve ru ste mé, den handel goet beleyt,
al Dochters van de Vré.

Wy moghen hem die geeft, den Peys wel danckbaer wesen, singhen dat hy leeft, die hem ge-
teekent heert, wat al goet, komt uyt den Peys ghereten, sy verquickt ons bloedt, geeft in
o - ver vloedt, de Neering met eendrachtigheyt, de lie-ve ru ste mé, den handel goet be-
leyt, al Dochters van de Vré.

I.

Wy moghen hem die gheeft
Den Peys, wel dankbaer wesen,
singhen dat hy leeft
Die hem gheteekent heeft
Wat al goet,
Komt uyt den Peys gheresen,
Sy verquickt ons bloedt,
Geeft in overvloedt,
De Neeringh met eendrachtigheyt,
De lieve ruste me',
De handel goet beleyt,
Al doghters vande vré.

II.

Lang leeft sijn MAJESTEYT
van Spaignen, die ghegeven
Heeft den Peys bereyt,
Met sijn Doorluchtigheyt.
Die ghebiedt.
Doet Vlaenderen erleben.
Weghneemt ons verdriet,
Soo ghelyck men siet,
Wy singhen, die het landt eerstelt,
Die Vlaender Vrede gheeft,
Dat desen Oorlooghs helt
Noch al veel jaeren leeft.

Eersten EDELMAN van Rechtveerdigheit.

Langh leeft den Beyer vorst, die door sijn krijgs banieren
 Het Oorlooghs beest, nu heeft uyt Vlaenderen gejaeght,
 Bekroont dit helden hoofd, met kransen van Laurieren,
 Nu Mars ghebannen is, die Vlaender heeft gheplaeght.

I. EDELMAN van de Vrede

Langh leeft den Beyer-vorst, langh moet den Hertoog leven,
 Die als een moedig Heer, den Vijand heeft in t'velt,
 Ons plagen, ons verdriet, uyt Vlaenderen gedreven,
 En het gewelt, ghekeert, kloekmoedig met gewelt.

II EDELMAN van de Vrede

Langh leeft den Beyer-vorst, lang moet hy ons gebieden,
 Die door sijn goet beleyt, in swaeren Oorelooghs tijdt,
 Den Vyandt heeft weerstaen, door macht van Oorloogs-lieden,
 Van Bombarderinghe, de Brughsche Stadt bevrijdt.

LVX CIVIVM DIVTVRNA PAX.

Derde Vertoogh en Uyt-spraecke***Vande vier Aimins-Kinderen, sittende op den Ros Bayart.*****REYNOU T.**

HET was vergeefs ghepooght, ons eenigheit te krencken,
 Die aen Europa, moest een vaste Vrede schencken.

RITSAERT

d'Eendrachtigheit die kan de grootste kracht weerstaen.

ADELAER.

Soo langh wy eenigh zijn, en kan ons niemant schaen.

VRITSAERT.

d'Eendrachtigheit moet ons altijdt een groont-steen wesen.

REYNOU T.

Ons Vader, heeft ons die al dickwils aen ghepresen.

REYNOUD.

Schoon wy met *Vranckerijck* nu zijn in Vré-verbont,
 En dat de Vré Godin haer soete rust ons jont;

Soo dat nu *Caeres* gaet selfs d'Acker-vruchten oesten,
In spijt van Mars: men moet het stael niet laeten roesten.

RITSAERT.

De klingh wort wel ghescheet, maer sy dient niet ghekromt.

ADELAER.

Dus wiert Europa, door Godt Jupiter (vermomt
In stiers ghedaent) gheschaeckt, terwijl dat hy haer streelede.

VRITSAERT.

En was het niet een bloem daer d'Oorloghs Godt uyt teelde?

ADELAER.

Heeft niet de Vré-Godin den wreeden Mars bemint?

VRITSAERT.

Wiert door een riet ghespel, selfs Argus niet verblind?
Ick segh in slaep ghewieght, al hadd' hy hondert ooghen
En van Mercurius, door vleyery bedroghen,
Het hoeft van't lijf ghesneen?

REYNOUD.

Neen Broeders k'ben u borgh,
En vreest Oom *Carel* niet, ick draegh te goede sorgh,
Het Broederlijck verbondt en sal ick nimmer breken,
Myn Bayaert sal ons noyt in rampen laeten steken:
Hier van sagh ghy de proef als ick *Prins Lodewyck*
Het hoeft van t'lijf sloegh, en het neer-wierp in het slyck,
Toen *Coninck Carel*, ons, om sijn Soons Moort verbolghen,
Self met een legher macht quam op de hielen volghen,
U Peerden neer-ghevelt met Lancien doorboord,
Nam ick u op myn Ros; die moedigh op myn woord,
U dryen, en my te saem, uyt 'sKonincx machten redde,
Gheen voghel vloogh soo snel, dat soud ick vrijlijck wedde,
Als dan myn Bayaert deed.

RITSAERT.

Het was u ros myn Broer
('tIs waer) die ons dan uyt des Conincx handen voer.

ADELAER.

Die weldaet zijn wy u myn Broer, ons leven schuldigh.

VRITSAERT.

Dan waerd ghy vroom, en kloeck, en t'samen oock sorghvuldigh.

REYNOUD.

Nu is het myn besluyt dat wy te saemen gaen
In s'Keysers dienst, op dit wy 'tChristendom ontslaen

Van't wreede Turcx ghespuys: laet ons, ons labels wetten,
En t'Ottomans ghebroet tot in de grondt verpletten.

Daer Bode draeght dien brief aen *Carel Onsen Oom*.
 k'Versoeck om t'wel slaen hem, schoon ick hem niet en schroom,
 Dat hy aen ons vorgun na *Hongarien* te trecken;
 De wyl den Oorloghs drift my daer toe aen komt wecken.

B O D E .

k'Voldoe aen U bevel, soo haest ick antwoord krijggh,
 Keer ick in haest weerom, dat ick na Adem hijgh.

***Vierde Vertoogh en Uytspraeck
 Van Koningh Carel met ghevolgh en Edelen.***

K O N I N G H .

T'Is waer ick heb de Vré ghejont, aen Aimins Kind'ren,
 Geen Vré om Vrede: maer eer oogmerk om hun t'hind'ren.
 Schoon ick den Oorlog schort, myn wraeck is niet voldaan.
 k'Sal Reynoud, met sijn Broers, altijd na 't leven staen.
 Dien wreeden, die myn Soon in myn gheficht vermoorde!
 Een wreetheyt, daer een mensch sijn leven noyt van hoorde.
 Moet ick dien stouten noch ontfanghen in ghenen?
 Dat hem den haghel schend, dat hem den donder sla.
 Vervloecte Vrede, ghy en sult myn wraeck niet stuytten,
 Ick acht gheen Vrede, diemen moet ghedwonghen sluytten.

B O D E .

Ghenade grooten Vorst, k'verloeck alleen een woordt.

S E C R E T A R I S .

Den Vorst en lust gheen spraeck, sijn sinnen zijn ghestoort.

B O D E .

Dees brief spreekct aen den Vorst

S E C R E T A R I S .

Wel aen, ick sal hem gheven.

D E N K O N I N C K

Het opgheschrift, dat is van Reynoud selfs gheschreven

Den Koninck leeft den Brief

S O T

Den drommel, soo de Brief niet na sijn sin en luyt;

k'Wed' dat hy met een slagh den Boo de kop af bruyt.
Wel aermen suckelaer, komt ghy om hier te sterven?
Voor t'minst sult ghy voor port een kempe ketingh erven.

KONINCK

Ick ben als raesend'dol, en sin loos buyten raet.
 Datmen den Bode boeyt... Neen dat hy henen gaet
 En boodtschapt Reynoud, dat ick sijne Brief in waerde,
 Als van myn liefste Neef met eer-bewys aenvaerde:
 Dat ick hem toestaen, t'geen dat hy van my begheert:
 Maer tot een danck plicht, dat hy my sijn *Bayaerd peert*
 Vereer tot myn ghebruyck, en my sal vreught gheschieden.

BODE

k'Sal hem, manhafte Vorst bootschappen, u ghebieden.

KONINGH

Indien sijn trotse Peert, my eens in d'handen valt,
 Ick sweer, eer dat de Son aen't daelen is, ick salt,
 Doen smooeren in een poel; soo sal ick Reynoud dwinghen,
 En hem, en sijn ghebroers, het stael uyt d'handen wringhen.
 Dan valt hy in myn macht, en 'kwreeck die wreede moort.

SOT.

Heer Koninck goede Man, eer datmen 't Peert versmoort,
 Laet ick uyt d'achter neers wat van sijn dollen krijghen,
 De kinders segghent' selfs, het kackt ghedurigh vijghen.

KONINGH.

Ick sal dien wreedden, met een wel verdienden loon
 Dan straffen, soo 't behoort. Ten voeght niet aen de Croon,
 Een hooghe misdaet, al te laff'lijk te vergheven.
 Myn twaelf ghenoten, sweert my by uw' trouw, en leven,
 Dat ghy my in myn wraeck, altijd sult bystant bien.

De 12 GHENOTEN t'saemen

Uw will' zy ons een Wet, sy sal en moet geschien,
 Wy sullen Reynoud met sijn Broers, voor eeuwig haeten,
 Wy sullen s'Koninck leedt niet onghewroken laeten,
 De misdaet is te groot, geen Vré en wist die uyt.

KONINCK

Dits' myne will', ghebodt, en Konincklyck besluit.

Vijfde Vertoogh en Uytspraeck
Vande fortuyne.

ASTROLOGUS.

NOch Son, noch Maen, noch Sterr', en vind'ick oyt te rusten,
 Nu wordt ons Horizon dan ander vremde kusten,
 Door 'tHemels licht bestraelt. Selfs rust het Pool stip niet.
 Al 'tgheen wat tijd'lijck is men staegh verand'ren siet.
 De Son rijst yder dagh, en daelt weer s'avonts neder.
 De Maen verliest haer licht, en dan herwint hy 'tweder.
 De Sterren, diemen meynt onroerbaer stil te staen,
 Sietmen des avonts op, en s'morghens onder gaen

BRUGGHE in vreughden

Soo steegh ick oock in't top, wanneer d'Elsaetsen Grave
 My hadd' vereerlijckt, met d'alderweerdste gaeve
 Van *Christi Heyligh Bloedt*, gheen plaets soo weerde Schat,
 In heel het *Nederland*, als ick alleen besat.

BRUGGHE in rouwe.

Maer toen om d'Ooreloogh die Schat my wierd verborghen,
 Myn trouwe Borghery, en ick vol rouw en sorghen,
 Die waeren staegh beducht, onseker in wiens hant
 Dat ruste dese schat, dat Goddelijcke pandt.

BRUGGHE in vreughden

Maer d'Hemel, door haer sorgh liet dese schat bewaeren,
 En na ses jaeren tydts my die weer openbaeren,
 Waerom ick heden, noch vol vreughd en blijdtschap ben:
 In welckers weldaet, ick de weldaet Godes ken.

MUFTY

De schat die ghy besit die doet my knysel-tanden
 Van spijt, om dat uw' Graef die eertijdt uyt ons Landen,
 Met vlaemsche benden heeft tot ons 'spot wegh-ghehaelt.

GROOTEN TURCK in verwinninghe.

Die Zeghen prael, heeft namaels t'Christendom betaelt,
 Wanneer Fortuyn my heeft op d'hoogste trap ghesteghen.

MUFTY

Den grooten Mahomet die gaf u desen zeghen.

EUROPA in Rauw

En waer het Christendom door d'Oorloogh niet onteent,
 t'Bedruckte *Weenen*, had' noyt om u macht gheweent.
 Uw goodheyt wordt ghebauwt, niet op u eyghen krachten:
 Maer op de tweedracht, van der Christ'nen Princen machten.
 k'Vervloeck den Alcoran, 'kspot met uw Mahomet.
 Uw Wapen kracht, en heeft Europa niet ontset:
 Der Christ'nen Ooreloogh, was oorsaeck van myn suchten.

EUROPA in Vreughden

Maer nu de vred' herleeft, k'herleef oock in ghenuchten.
 k'En schroom gheen Ottoman, geen Turck, noch geen Barbaer,
 Als t'Christendom vereent, en spant sijn macht te gaer,
 Ghy sult in korten tydt, myn Landt-pael moeten ruymen;
 Europa! sal sich haest sulck boeven-schuym ontschuymen.

Grooten TURCK gheboeyt

Der Christ'nen vrede heeft, eylaes! myn Ziel gheboeyt.

ASTROLOGUS

En denckt niet, dat de Maen altijd, en eeuwigh groeyt:
 Want als sy vol is, sietmen weer haer glans vermind'ren.
 Fortuyn drijft die het hoogst, die sy het meest wilt hind'ren.
 Den alderhoogsten bergh, heeft 't alderlaeghste dal,
 Wie op het hoogste klemt, die lijdt de swaerste val.

**Sesde Vertoogh, Uytspraeck,
En ghesanghen,
Vande Liefde, op de Pellicaen, Minervá, Appollo, en de negen Sang
Goddinnen.**

L I E F D E

De Pellicaen doorboort haer Borst, En laeft haer jonghen, in de dorst, die sy voedt,
met haer Bloet, soo als JE - SUS Christus doet: wiens Heyligh vocht, hier wort besocht, d'alder
- weerdste Schat, die de Brughsche Stadt, in haer tij - den oyt besat.

De Pellicaen doorboort haer Borst, En laeft haer jonghen, in de dorst, die sy voedt,
me: haer Bloet, soo als JE - SUS Christus doet: wiens Heyligh vocht, hier wort besocht, d'al
der - weerdste Schat, die de Brughsche Stadt, in haer tij - den oyt besat.

I.

DE Pellicaen doorboort haer Borst,
En laeft haer jonghen, in de dorst,
Die sy voedt, met haer Bloet,
Soo als JESUS Christus doet:
Wiens Heyligh Voght,
Hier wort besocht;
d'Alderweerdste Schat,
Die de Brughsche Stadt,
In haer tyden oyt besat.

II.

Verheught U Brughsche Borgher-schaer,
Die vyfmael hondert vyftigh jaer,
Sulck Juweel, Voor U deel,
Hebt bewaert in sijn gheheel.
Danckt d'Hemel Godt,
Die sulck een lot,
Aen Brugg' heeft gejoint,
t'Geen dat 't aller stondt.
Strekt tot salving van uw wondt.

M I N E R V A

Syn d'Hemel-Goon vergramt? 'ken sien Parnas niet vloeyen.
Den Bron-aer schijnt versteent. Wien komt mijn kracht besnoeyen?
Ach! Sang-Goddinnen, op, besproeyt met u ghetraen
Het Bloem-ghewas, terwyl den Bron-aer stil blyft staen.

L I E F D E .

Neen, neen Minerva, laet de Sang-goddinnen Sijnghen,
Myn Helicon, die doet een ander Bron-aer sprynghen.
Gheen Hippocrine voght door d'Hinghsten-slagh ontstaen,
Gheen tijdelycke nat dat immer sal vergan:

Maer, t'alderweerste vocht, t'geen d'Aerd-klomp oyt sal draghen,
 Het Godd elijcke Lam, verwesen en gheslaeghen
 Voor t'menschelijck gheslacht, door liefde aengheport,
 Heeft op Calvariën een ander nat ghestort,
 Syn Heyligh Dierbaer Bloedt, d'af-koop der menschen sonden,
 t'Gheen inde Brughsche Stadt, noch heden, wort ghevonden,
 En welkers Feest-dagh, daer op heden wort gheviert.

MINERVA.

Ick danck den Hemel, die myn drift daer henen stiert.
 Myn Sangh-Goddinnen, volght, laet ons die Stadt gaen vinden,
 Waer dat het Bloedt berust, van Godes wel beminden,
 En Mensch gheworden Soon.

APOLLO en de SANGHGODDINNEN.

Wy moeten desen bron,
 Veel meer waerdéren, als onsen lieven Helicon.

APOLLO met de SANGHGODDINNEN, Singhen,

Wy loven Godes Soon, die uyt des Hemels throon, op d'aerd is neergedaelt, en heeft ons schult
 be
 taelt, die niet sijn Dier baer Bloet, heeft voor den mensch geboet, wiens Goddelycke Schat, rust
 in de Brughsche Stadt.

The image shows a musical score for a hymn. It consists of three staves of music. The first staff is a vocal line with lyrics underneath: "Wy loven Godes Soon, die uyt des Hemels throon, op d'aerd is neergedaelt, en heeft ons schult". The second staff continues the lyrics: "be taelt, die niet sijn Dier baer Bloet, heeft voor den mensch geboet, wiens Goddelycke Schat, rust". The third staff concludes the lyrics: "in de Brughsche Stadt." The music is written in a simple, early modern style with a treble clef and a key signature of one flat.

I.

Wy loven Godes Soon,
 Die uyt des Hemels throon,
 Op d'aerd is neergedaelt,
 En heeft ons schult betaelt,
 Die met sijn Dierbaer Bloet,
 Heeft voor den mensch gheboet,
 Wiens Goddelijcke schat,
 Rust in de Brughsche Stadt.

II.

Schoon d'hipocrine vloedt,
 Niet meer haer loop en doet;
 Schoon d'helicon versteent
 Daerom dient niet geweent.

Godts mensch geworden Soon,
Gedaelt uyt s'Hemels thron,
Ons met een vocht besproeyt,
t'Geen uyt sijn Wonden vloeyt.

Sevenste Vertoogh, Uytpraeck, En Ghesanghen vanden Hemel-waeghen

DE H. KERCK

Altydt eenigh Eeuwigh wesen, onverdeelt en on-ver - scheen, van EeuWig-heydt uyt sich geresen,
drye Persoonen t'saemen een, die Eu ro - pa heeft gejoint 'lanck ge wen - ste
Vrê verbont, gun uw' Bruyd uw' lie ve Kerck die met ootmoet, haer Offer doet, dat het
heyl-saem Vre-den merk, soo diep word in de Ziel gedruickt, vande nieuwvereende
Vorsten, die des Moeders welvaert dorsten, dat het noyt - - werd uyt geruickt,

Altydt eenigh Eeuwigh wesen, onverdeelt en on-ver - scheen, van EeuWig-heydt uyt sich geresen,
reien, drye Persoonen t'saemen een, die Eu ro - pa heeft gejoint 'lanck ge wen - ste
Vrê verbont, gun uw' Bruyd uw' lie ve Kerck die met ootmoet, haer Offer doet, dat het
heyl-saem Vre-den merk, soo diep word in de Ziel gedruickt, vande nieuwvereende
Vorsten, die des Moeders welvaert dorsten, dat het noyt - - werd uyt geruickt,

I.

ALtydt eenigh eeuwigh wesen,
Onverdeelt en onverscheen,
Van eeuwigheyd uyt sich geresen,
Dry persoonen, t'saemen een;
Die Europa heeft ghejoint,
'tLang-gewenschte Vre-verbondt.
Gun uw' Bruyd uw' lieve Kerk
Die met Oodmoedt,
Haer Offer doet,
Dat het theylsaem Vrêden-merk
Soo diep word inde siel gedruickt,
Vande nieuw vereende Vorsten,
Die des Moeders Welvaert dorsten,
Dat het noyt werd uytgeruickt.

II.

Wilt der Princen herten raeken,
Door den Oorelogh versteent.
Dat zy in yver vierigh blaeken,
Dat zy t'saemen gaen vereent,
En verlossen t'Heyligh Landt,
Vande Turcken overmant.

Dat weer in Jerusalem,
Der Christen schaer,
Voor het Altaer,
Sing uw' Lof met blyde stem,
Op dat uw' Kerk te vaster stae,
En t'gespuys der Ottomannen,
Uyt de Werelt wordt verbannen.
Smeeck ick u door uw' genae.

GODT DEN VADER.

Myn lieve Dochter, k'sal u smeeck-ghebedt, ghedencken,
 Soo langh de Weirelt deurt en sal u niemant krencken;
 Schroomt voor gheen teghenstoot, voor Ketter, Turck, Barbaer.
 Schoon dat de Weireldt, u oordeelt in groot gevaer,
 Myn Goddelycke hulp, sal u altijd beschermen,
 Ick sal de lieve Bruyt myns Soons, altijd om-ermen.
 Schoon of ick nu ghedoogh, dat 'tOnkruyt, gulsich groeyt:
 Weet, dat het op sijn tydt, sal worden uyt-gheroeyt.

GODT DEN SOONE.

k'Sal inden laesten dagh verschijnen, inde Wolcken,
 En myne lieve Bruyt, uyt alderhande volcken
 Verkiesen, op dat sy besit in eeuwigheyt,
 Den Hemel-Throon, voor haer van alle tijdt bereydt.
 Dan sal de Wapen-kracht van Turcken, en Tartaeren,
 De Kinders van myn Bruyt, gheen rouw noch weedom baeren;
 Dan sal de waere Kerck, ter rechter sijde staen,
 En 'tonghelovigh Rot, ter lincker moeten gaen;
 Dan sal myn lieve Bruyt, met al haer Kinders blincken,
 En den verdoemden hoop, in d'eeuwich' afgrondt sincken.

MARIA

Uw Moeder, lieven Soon, die Offert oock haer Bée,
 En smeeckt, besonderlyck voor haere Brughsche Stée;
 In welckers sorgh' ghy hebt ghelaeten, te bewaeren,
 Uw Heyligh dierbaer *Bloedt*, Vyf-hondert vyftich Jaeren;
 En welckers Feest, men daer op heden, weerdigh Viert.

GODT DEN SOON

Myn Vader die het all', oock Brugh', met sorgh bestiert.

Al d'ENGELLEN ende HEYLIGHEN t'saemen.

Dat Brugh' en t'Brughsche Volck in alle voorspoet leven,
 Wil Vader, Soon, en Gheest, ten allen tijde gheven:
 Dit Smeeken wy te saem, dit bidden wy te gaer,
 Dat Brugg'h' in heyl toe-neempt tot s'Weerelts laetste Jaer.

Liedt.

Den Hemel sy ver - heught, terwylen Brugg volvreught, met eerbewys begroet het, Al derweerste
Bloet, der Weerelts sonden, soen, den af koop en rantsoen, van t'menschelyck geslacht,
door list ten val ghebracht.

II.

Siet hoe de Brugsche Sté,
Verblydt is, om de Vré,
Die t'Christendom gheniet,
Na t'Oorelooghs verdriet;
Men gaeter d'ommeganck,
Tot Godes lof en danck,
Die aen Europa geeft,
Dat sy in Vrede leeft.

III.

Gheen kostelijcker Schat,
Als inde Brugsche Stadt,
Gheen kostelijcker pant,
Vintmen int' Nederlandt,
Gun Hemel dat de Peys,
Zy deursaem dese reys,
Op dat u Dierbaer Vocht,
Daer vredsaeem werd besocht.

Achtste Verdoogh ende Uyt-spraecke
van den helle-waeghen van Brugghe

Wien heeft'er oyt bestaen, t'gheen ick heb' ondernomen?
Wien ister door sijn val, tot d'hooghste trap gekomen?
Schoon dat my Michaël, eertijts uyt d'Hemel dreef:
Ick heb de Glory, dat ick echter Koningh bleef;
k'Wil liever onder d'Aerd' als Opper vorst, ghebieden;
Dan dat in d'Hemel, my zoud'minder eer gheschieden.
Myn Helsen aenhangh, komt volght uwen Koningh na,
versaekt Oodtmoedigheyt.

De DUYVELS al t'samen

Borha, ha, ha, ha, ha.

MAMMON.

Schoon ick oodtmoedigh schijn met oude kaele Kleed'ren,

Het is myn giericheyt, die moet ons Rijck oock meed'ren:
De Gelt sucht baert veel quaets; geen krachtiger geweld,
En vindtmen nu op d'aerd, als t'Hels gebroede Ghelt.

A S M O D E U S

Singht op de wijze *Lire Bolire*.

I.

Ick ben Meester vande Weirelt,
Ick verwecke Hoverdy,
Dat een sloore gaet ghepeirelt,
Door wien compt het als door my?
t'Ghelt moet voor myn listen wycken,
Het benyden volght'er na,
Lecke-pot en kele strycken,
Gaet'er me, Borha ha ha.

II.

Dickwils gaet het op een vechten,
Daer myn gasten sijn vergaert,
Luyaert is een van myn knechten,
Hoeren Vlees is luy van aert.
Alle sonden, en ghebreken,
Syn my altijd even na,
Logentael en valsche tréken,
Schelmery, Borha ha ha ha.

III.

Koninghen, en Potentaten,
Princen, Graven, groot en kleyn,
Schipppers, voerlien, en soldaten,
Ambachts-lieden in't ghemeyn:
Worden door myn list bedroghen,
D'een Koekoek, roept d'ander na,
Wete-wel siet t'voor syn Ooghen,
Elck een roept, Borha ha ha.

IV.

Niemant is'er inde Helle.
Die meer voordeel doet, als ick.
K'ben een aenghenaem Gheselle,
D'ander Duyvels baeren schrick,
Plaegh ick yemandt met de pocken
Het en komt maer achter na,
K'wee hun in't begin te locken,
Met ghevley, Borha ha ha ha:

B E L S E B U D .

k'Beny uw vreucht, en k'haet al wat ghy kont versinnen,
Ick ben een vyandt, van t'vermaeck, en t'Hels beminnen.
Al wat ick hoor, en sie, dat knaeght my tot aen t'hert,
k'Veeroorsaek aen den mensch alleen in d'Hel geen smert,
Maer oock op d'aerde selfs.

BELIAL.

Het overdaedigh drincken,
Deed' menigh ziel in vreught, na d'Helschen afgrondt sincken.

LEVIATHAN.

Te meer als ick myn mes, tot moorden Scherp ghewet,
Een droncken vechter, hebb' in't helsche lijf gheset.

LUCIFER.

Sa Duyvels, al te saem, wilt Behemoth ontwecken,
Dat slaepen deurt te langh; wilt hem by d'hoorens trecken.

AL TE SAMEN.

Borha, ha, ha, ha, ha.

BEHEMOTH

Wien weckt my uyt myn rust?
 Ick was daer slaepend' op een onbekende kust,
 Daer dat myn traegheyt, een g'heel heir van zielen Boeyde;
 d'wyl uyt hun leegheyt, alderhande boosheyt groeyde.
 Dat ghy myn ruste breeckt, dat doet de Helle schae.

LUCIFER

Het is op myn ghebodt.

AL T'SAEMEN

Borha, ha, ha, ha, ha.

MAHOMET

Elck roemt hier even seer, maer vruchteloos is't roemen,
 Als ick kom aen den dagh. Sijn daeden te bebloemen,
 Valt aen een yder licht; de blijckensijnd'er van,
 Dat ick alleen, met mynen valschen Alcoran,
 Meer zielen hebb' verdoemt, als al de Duyvels t'samen.

LUCIFER.

Wien durft'er hier het doen van d'Helsche Geesten blaemen?

MAHOMET.

Ick, die uw met myn macht sal stooten uyt den Throon,
 Ende onder myne voet vertrappen, d'Helsche Kroon.
 Hebt ghy in d'Hemel, uw als een Rebel ghedraeghen:
 Denck, dat ick inde Hel dien aenslagh oock sal waeghen.

TURCKSCHEN VIZIER.

Myn Sabel is ghewet, om Duyvels te door-snien.

LUCIFER

Ghy sult u selven, eer in d'Helschen afgront sien.
 Sa Duyvels knevelt hem.

De DOODT

Ick sal hem stracx doorbooren,
 Die met sijn oproer, pooght de duysternis te stooren.

MAHOMETS CONCUBINE

Wee my, wee my, gena.

LUCIFER.

Worpt z'al in d'afgrondt neer

Al t'SAMEN.

Borha, ha, ha, ha ha, ha.

De Helle verheugt om de Victorie op Mahomet, wordt een Ballet ghedanst van vier krepel Duyvels.

Die met gedult zyn hoorens draeght, al wordt hy van sijn vrouw gheplaeght, al lydt hy t'alter grooste leet, al weet hy noch soo veel bescheet; den goeden Jan mindert zyn pack, en draeght zyn hoorens, met gemack.

II.

Men vindt geen troost, in ongedult,
Den GOEDEN JAN lydt sonder schuldt,
Al heeft de Vrouw een faut begaen,
Men moet het in het beste slaen.
T'is maer een mis-gebruyck van t'landt,
Dat Vrouwen quaet, is Mannen schand.

III.

Men troost sich met een anders zeer,
Weet-wel, ghy weet men vint 'er meer.
Het Ghilde-boeck heeft veele blae
Daer zy al in geschreven staen;
En veele zynd 'er in den Eedt,
Schoon dat het yder niet en weet.

EYND E VANDE NIEVWE VREVGHDIGE EN VROYLYCK VERTOGEN.

Vt. Joan Franc: de Baillencou Archidiac Brugen: Lib. Cencor.

